

Faglig opsamling BUU's studietur til Berlin november 2011

Den 2. marts 2011 traf Børne- og Ungdomsudvalget beslutning om, at udvalgets studietur skulle gå til Berlin.

Turen blev afviklet den 14. – 17. november 2011.

Følgende politikere deltog i turen:

Anne Vang, Sofie Kofoed Led, Jesper Christensen, Pernille Gaarde Bendix, Peter Thiele, Trine Schaltz, Rikke Lauritzen, Kasper Johansen og Karin Storgaard.

Følgende embedsmænd deltog i turen:

Else Sommer, Jesper Rønnow Simonsen, Mikala Jørgensen og Thomas Hjortenbergt.

Herudover deltog også konsulent og lektor på UCC, Peter Flügge, der har års erfaringer i at tilrettelægge og gennemføre denne type studieture. Han fungerede endvidere som tolk.

Studieturens faglige udgangspunkt

De gennemgående pædagogiske perspektiver i studiebesøgene handlede om inklusion, rummelighed gennem differentiering af undervisningen og fagdidaktisk nyorientering, som blev oplevet i forskellige institutionelle rammer som skoler, institutioner og som blev drøftet praktisk, teoretisk og administrativt.

I de besøgte institutioner er man, som i København, optaget på det overordnede plan af emnerne inklusion og chancelighed i pædagogisk sammenhæng. Det omsættes til forskellige nytolkninger af fx heldagsskolebegrebet, skole og institutioner med klare værdigrundlag og ændrede organisationsformer og alternativ skolegang for de mest udfordrede elever især i skolens ældste klasser.

På studieturen skulle bl.a. Freie Universität Berlin besøges, der siden 2000 har drevet projektet Kinderwelten, der handler om inklusion af et-sprogede, to-sprogede, tre-sprogede børn, men også underprivilegerede, understimulerede børn og alle de øvrige børn i skoler og i institutioner. Projektets grundlag er forbundet med en pædagogisk tradition, som har som overordnet sigte at modarbejde fordomme og som kendes i den såkaldte fordomsfrie pædagogik.

Det pædagogiske idégrundlag er, at alle er lige men meget forskellige. Inklusion bæres fx igennem ved at læringen og undervisning sker på flere sprog, så børnene også undervises på deres modersmål. Projektet

Sagsnr.
2012-9035

Dokumentnr.
2012-47250

nytænker måden lærere og pædagoger arbejder hver for sig og sammen med fag og didaktik i det øjemed at fremme alle børns kulturelle selvværd gennem anerkendelse af deres særlige baggrund og sprog.

En af de institutioner, der arbejder med Kinderwelten i praksis, er Ina Kindergarten. Her har de nytænkt det pædagogiske idégrundlag i en pædagogisk praksis, der betegnes 'Den Situationsorienterede Tilgang', hvor antagelsen er, at børn vokser op i mange verdener, og man derfor tilstræber at skabe læring ud fra de mange verdener, børnene bringer ind i fællesskabet. De arbejder med forskelligheden som en ressource, der kan skabe indsigt i barnets eget værd - til gunst for barnet selv og for fællesskabet. Forventningen med besøget var at få inspiration og perspektivering i forhold til den fremtidige udvikling af indsatser i Faglighedspakken og arbejdet med Pædagogisk Kvalitetsudvalg.

På den tysk-tyrkiske heldagsskole Aziz Nesin Grundskole hviler inklusionen på forståelsen af en gennemgribende anerkendende tilgang til børnenes modersmål og kultur. Skolens tilgang er at give en undervisning, der hviler på to ligeværdige sprog og en tovejs integration. Det betyder i praksis, at undervisningen konsekvent gennemføres på to sprog, så etnisk tyske børn lærer tyrkisk og tysk, og de tysk-tyrkiske børn tysk og tyrkisk. Hensigten er, at eleverne opbygger viden og kulturforståelse som går hånd i hånd med færdigheder i hinandens sprog.

Endelig var det forventningen, at besøget på Jean Piaget heldagsskolen kunne give input til de verserende drøftelser af udvikling af profilskolekonceptet, mulighederne i overbygningsskoler og hvordan almen- og specialundervisning kan integreres i en skoleform.

Bilag: Det endelige og udførlige program for studieturen.

Studieturens faglige udbytte

Kinderwelten – professor Petra Wagner

Besøget bestod af oplæg ved professor Petra Wagner.

Programmet Kinderwelten arbejder med inklusion. Det baserer sig på en amerikansk tilgang, the anti-bias approach. Udgangspunktet er, at selv helt unge børn påvirkes af samfundets fordomme, til selv at danne "før-fordomme". For at undgå diskrimination må der således sættes tidligt ind og arbejdes med hele personalet og derigennem med børnene.

Programmet er 10 år gammelt. Institutioner kontakter selv instituttet hvis de vil arbejde med programmet. Programmet arbejder med læreprocesser for hele personalet, hvor pædagoger selv udforsker, hvordan og hvilke ting og materialer, der kan opleves som diskriminerende.

Det første skridt i forhold til børn og pædagoger er at skabe en bevidstgørelse om, at der findes diskrimination. Dette sker bl.a. ved at undersøge "kategorier" – hvorfor bruger vi dem? Forskning viser at vi bruger kategorisering mere når vi er stressede og pressede. Så rutiner, der undgår stress, er diskriminationsreducerende.

Ina Kindergarten

Besøget bestod af en rundvisning samt dialog med lederen.

Der er tale om en integreret institution (børnehave og vuggestue) der er beliggende i et nedlagt parkeringshus med særdeles spændende og rummelige fysiske rammer.

Præsentationen blev gennemført af en meget engageret leder med en tydelig overbevisning om, at hendes institution gør en forskel for børnene og et udtrykt ønske om at have en blandet børnegruppe. Hvilket blandt andet blev opnået ved, at lederen selv kan styre, hvilke børn der skrives ind. Børnene er inddelt i grupper, som afhængig af alder består af mellem 10 og 25 børn.

Institutionen arbejder på et særligt pædagogisk grundlag, situationsbestemt pædagogik. Udgangspunktet er "dannelse fra begyndelsen" for børnene. Børnenes dannelse knyttes til deres og familiens mangfoldige baggrund. På denne måde understøttes børnenes færdigheder og læring bliver ved med at være både vigtigt og sjovt for børnene. Alle børn støttes i deres sproglige udvikling og deres kulturelle selvbevidsthed og familiesprogene får rum i institutionen.

Børnenes hjemmebaggrund og identitet er således en vigtig del af det pædagogiske arbejde. Der var flere steder billeder af børnene og deres familier, portrættegninger af børnene (lavet af forældrene), små breve der fortalte, hvordan det enkelte barn havde fået sit navn mv. Der var udstillinger af forskellige køkkenredskaber mv. fra børnenes hjem.

Forældrene inddrages som en ressource, både som praktisk hjælp og ved at åbne hjemmet op for besøg fra institutionen.

Børnehavens hjemmeside:

http://www.inakindergarten.de/kitas/dresdener_strasse.php

Besøget understregede, at det er i daginstitutionerne, at kampen mod diskrimination og for chancelighed skal indledes og at daginstitutionerne skal bidrage til at fastholde og øge den sociale sammenhængskraft – også i København. I overensstemmelse med udvalgets arbejdsgrundlag fremhævede besøget, at fokus på en tidlig og tværgående indsats i dagtilbud er afgørende, så især de børn, der er udsatte, får lige så gode muligheder som alle andre børn.

De to besøg om hhv. Kinderwelten og i Ina Kintergarten knytter an til det københavnske arbejde med at skabe chancelighed for børnene allerede fra den tidlige institutionsalder. Et vigtigt element i dette arbejde – og måske en lidt overset del i København – er arbejdet med at synliggøre børnenes ressourcer, modersmål og hjemmebaggrund i institutionens hverdagsliv. Der kunne i en københavnsk kontekst være to centrale felter at arbejde med, nemlig henholdsvis den konkrete pædagogik og inddragelsen af forældrene.

I forhold til den konkrete pædagogik har der i København primært været arbejdet med den sproglige indsats i forhold til udviklingen af etniske minoritetsbørns dansk og med en række generelle integrationsindsatser, samt kompetenceudviklingen af medarbejdere på dette område. Den bevidste anti-diskriminations tilgang har ikke været fremmet som et bredt tiltag. Dette område er relevant at inddrage i diskussionerne på Pædagogisk Kvalitetsudvalgs andet møde om chancelighed, både i forhold til den generelle værdimæssige diskussion og i forhold til helt konkrete eksempler. Et eksempel fra Kinderwelten var udviklingen af "hudfarvede" farveblyanter i mange forskellige farver. Hvor hudfarve traditionelt er lyserød, var der her farveblyanter i en række brune, gulbrune og lysere nuancer, hvilket giver børnene mulighed for at vælge netop det som de synes er "hudfarvet" – og tegne alle deres venner og familie med en realistisk hudfarve.

På skoleområdet arbejdes der i regi af Københavnermodellen med en række kulturelle aktiviteter for modtagerskoler med henblik på øget forståelse og tolerance, herunder teaterstykker og foredrag med personer fra forskellige trosretninger.

I forhold til inddragelsen af forældrene kunne et startsted være repræsentationen af alle forældre i forældreråd og forældrebestyrelser. Etniske minoritetsforældre er traditionelt underrepræsenteret i disse organer, men et pilotprojekt fra tre institutioner i Valby peger på at en systematisk og anerkendende indsats kan gøre etniske minoritetsforældre mere aktive i forældresamarbejdet. Denne indsats kan udbredes til flere institutioner i byen.

Aziz Nesin

Aziz Nesin er en tysk/tyrkisk tosproget skole (berlinsk Europaskole). Besøget bestod af et oplæg fra skolelederen, samt rundvisning og deltagelse i en undervisningstime.

Undervisningen foregår systematisk på begge sprog, i en række af timerne er der både en tysksproget og en tyrkisksproget lærer med og nogle gange også en pædagog. Skolen har flere undervisningstimer end en almindelig skole.

Der er ca. 50% af elever der har tysk som modersmål og ca. 50% der har tyrkisk som modersmål. De elever der har tysk som modersmål er kun i meget begrænset omfang etnisk tyske elever, de fleste har en form for tyrkisk baggrund. Børnene bliver testet ved skolestart og der er et krav om et vist niveau i tyrkisk ved skolestart. Der er meget stor spredning på eleverne, nogle taler begge sprog flydende og andre har meget langt igen på et af sprogene.

Ved siden af skolen ligger en tosproget børnehave med de samme to sprog, hvor man kan gå inden skolestart. Efter grundskolen kan man gå videre på tysk/tyrkisk gymnasium. Fritidstilbuddet er også tosproget.

Erfaringen er at den ægte balancerede tosprogethed (hvor man har lige gode og modersmålslignende kompetencer på begge sprog) opnås omkring 9. klasse. De elever, der går videre til andre skoler fra Aziz Nesin, klarer sig godt.

Karakteristisk for skolen, både lærere og ledelse var at de betragtede tosprogetheden som en ressource, der gav eleverne en række fordele både fagligt og kognitivt. Dette underbygges af international forskning og indsatser fra hele verden herunder både Storbritannien, USA og Canada.

Besøget perspektiverede integrationsindsatsen på institutions- og skoleområdet i København, jf. udvalgets arbejdsgrundlag, der bl.a. fremhæver at København er i besiddelse af en stor og kreativ ressource i kraft af sin mangfoldige og kulturelt blandede befolkning. I København gennemføres både modersmålsundervisning og tosproget undervisning, der inddrager de tosprogede elevers modersmål.

Men en systematisk tosproget undervisning i hele skoleforløbet er ikke etableret i københavnske folkeskoler. Et eksempel på dette etableres, hvis det lykkes at oprette en Europaskole i København, hvilket der arbejdes på med opstart i 2013. Derudover kan der i København arbejdes mere med netop forståelsen af tosprogetheden som en ressource, der udvikler børnenes livsverden, faglighed og kognitive færdigheder. Dette kan dels gøres på det kommunikative plan, bl.a. ved en årlig fejring af modersmålets dag den 21. februar og ved en bredere synliggørelse af den sproglige mangfoldighed i København, dels på det faglige ved en udvikling af modersmålsundervisningen så den i

højere grad fremtræder som en støtte for udviklingen af børnenes tosprogethed og ikke bare som en støtte for deres dansktilegnelse. Dette kræver bl.a. at der iværksættes en faglig udvikling af området, herunder fx udvikling og indkøb af moderne it-baserede undervisningsmaterialer på børnenes modersmål.

Jean Piaget Schule

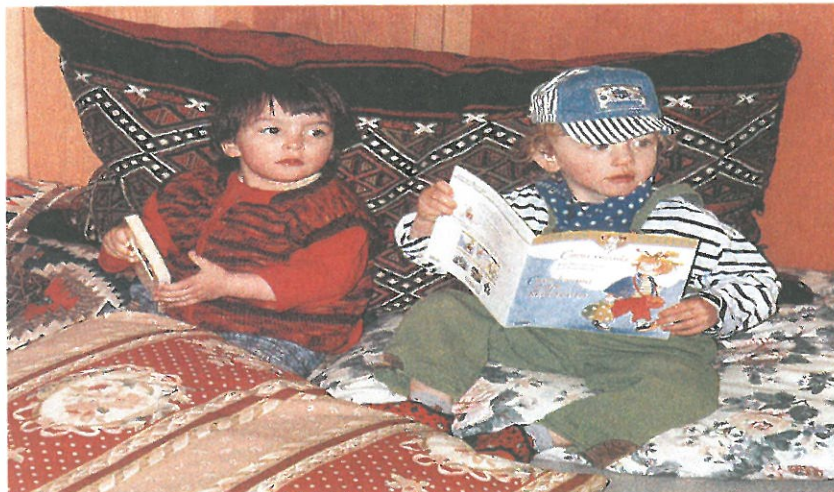
Besøget bestod af et oplæg ved en leder og en afdelingsleder samt en rundvisning på skolen.

Skolen havde netop ændret status som følge af politiske beslutninger, hvilket betød at skolen fremadrettet skal inkludere flere elever, med deraf følgende større krav til differentiering og større klasser (25 elever pr. klasse). Skolen er heldagsskole og tilbyder undervisning indtil kl. 16.

Skolen arbejder med en dobbelt læringstilgang, hvor man både har praktiske og teoretiske elementer. Skolen lægger stor vægt på sociale elementer. På hvert klassetrin er der en lærer med specialkompetencer. Hvis en elev ikke kommer til tiden ringer skolen først til eleven, dernæst til forældrene. Der følges altid op. Skolen opererer med 40 minutters lektioner, hvor man normalt har 45 minutters lektioner. Dette giver en øget ressource til holddannelse mv.

Der er mere end 100 forskellige virksomheder i lokalområdet. Skolen samarbejder med mange af disse med henblik på at give sine elever praktikforløb mv. Umiddelbart efter sommerferien, når eleverne starter i 7. klasse, er der et særligt introduktionsforløb med både sociale og faglige elementer.

Rundvisningen viste en velholdt skole i god stand, men med meget begrænset udsmykning. Muligvis fordi skolen for nylig var blevet renoveret.

Besøget understregede nødvendigheden af en indsats i forhold til inklusion og hænger fint sammen med Børne- og Ungdomsudvalgets arbejdsgrundlag, hvoraf det bl.a. fremgår, at børn og unge så vidt muligt skal støttes i deres nærmiljø, og at indsatsen skal tage hensyn til det enkelte barn eller unges alder, modenhed, funktionsniveau og kultur. Dette gælder i særlig grad for børn og unge med særlige behov, hvor støtten skal ske så tidligt som muligt, og indsatsen være mindst mulig indgribende, altså så tæt på almenområdet som muligt. Samtidigt skal viften af støtteforanstaltninger være så bred som muligt og skal have fokus på at understøtte barnet og den unge, så risikoen for udskillelse minimeres, jf. også arbejdet med specialreformen.

Samtidig bidrog besøget til at understrege vigtigheden af Børne- og Ungdomsudvalgets fokus på at styrke inddragelsen af praktiske elementer i undervisningen for alle børn, men særligt for de skoletrætte eller fagligt udfordrede børn. Dette sker bl.a. i regi af udskolingsdynamoerne og som opfølgning på Ungdomskommissionens arbejde.

Senatsverwaltung

Besøg i Berlins "Børne- og ungeforvaltning". Besøget bestod af oplæg og dialog med forvaltningsrepræsentanter.

Berlin er ligesom København en by med befolkningstilvækst. Det er målet, at Berlin skal være en familievenlig storby, hvor de gode institutionsforhold skal tiltrække veluddannede kvinder og skabe gode skoleforudsætninger for alle børn.

Flere indbyggere betyder flere børn og unge. Det giver en udfordring med hensyn til at skabe pladser nok til alle børn og unge i dagtilbud, skoler og klubber – også i København. Kapacitet og ressourcer på børneområdet har fyldt meget på den politiske dagsorden i Køben-

havn. Det vil det blive ved med, fordi der forventes en fortsat befolkningsvækst de kommende år og fordi børn og forældre har krav på tilstrækkelige og velfungerende daginstitutioner og skoler. Det er simpelthen nødvendigt for, at et moderne familie- og arbejdsliv kan hænge sammen, jf. også udvalgets arbejdsgrundlag.

Småbørnsområdet i Berlin

87% af børnene i 3-5års alderen går i børnehave. 63% af børnene i 1-3-års alderen går i vuggestue. Der er vedtaget en række mål på området:

- Fra 2010 er de to sidste år inden skolestart gratis i institutionen, man betaler kun for mad
- Fra 2011 er alle tre år inden skolestart gratis i institutionen, man betaler kun for mad
- Fra 2013 er målet at der fra 1-års alderen skal være plads til alle børn. Fra de er 1 år skal pladsen endvidere være gratis. Dette er kun mål, der er ikke lagt konkrete planer for hvordan det nås.

Skoleområdet i Berlin

Der arbejdes med udviklingen af samarbejdet mellem skole og fritidsinstitutioner ved definerede mål og tilhørende ressourcer. Arbejdet involverer fælles uddannelse og workshops for lærere og pædagoger. Det er politisk vedtaget af alle skoler i Berlin skal være heldagsskoler, modellen for heldagsskolerne blev dog ikke beskrevet på besøget.

I København er der pt. tre heldagsskoler og det er politisk vedtaget at der i 2012 fremlægges forslag til yderligere en eller to heldagsskoler i mere ressourcestærke områder. Heldagsskoler bidrager til at skabe større helhed i børnenes liv, idet de skarpe skel mellem skole og fritidstilbud nedbrydes. I København er potentialet endnu ikke helt indfriet, især i forhold til etableringen af det velfungerende samarbejde mellem lærere og pædagoger, hvilket også blev præsenteret som en udfordring i Berlin.

Berlin har ligesom København udfordringer med hensyn til fordelingen af elever. I det indre Berlin bor der mange med udenlandsk herkomst, mens de velhavende etniske tyskere bor i forstæderne. Man arbejder ikke med fordeling ved at flytte børnene. Der arbejdes med at styrke skolerne og gøre dem attraktive. I København arbejdes der dels med at flytte elever, dels med at gøre skoler med rekrutteringsproblemer mere attraktive – vi har således valgt at anlægge en tosidet strategi på området.

Der stilles særlige kompetence- og uddannelseskraav til skoleledere, de skal både have en læreruddannelse og en videregående uddannelse (det blev ikke præciseret, hvor lang den skal være). Den enkelte skole vælger selv skolelederen i ansættelsesforløbet.

Budget

Regnskab - Børne og Ungdomsudvalgets studietur Berlin - November 2011	
	Udgifter DKK
Hotel, fly og transport	56,133
Konsulenthonorar Peter Flügge	14,000
Diverse omkostninger i forbindelse med besøget	4,428
Diverse forplejning	16,987,50
I alt	91,549
Pris pr. deltager i alt (14 deltagere)	6,540

Alle billeder i denne afrapportering anvendes med tilladelse af Peter Flügge.

Børne- og Ungdomsforvaltningen

Børne- og Ungdomsudvalgets studietur

til Berlin

den 14. – 17. november 2011

INDHOLD

Introduktion	side 3
Programoversigt	side 4
Fuldt program	side 5
Baggrundsinformation om besøgssteder	side 8
Fakta om det tyske skolevæsen	side 13
Fakta om Berlin	side 14
Information om børn og unge i København	side 15
Praktisk information	side 18

INTRODUKTION

De gennemgående pædagogiske perspektiver i studiebesøgene handler om inklusion, rummelighed gennem differentiering af undervisningen og fagdidaktisk nyorientering, som vil kunne opleves i forskellige institutionelle rammer som skoler, institutioner og drøftes teoretisk og administrativt.

I de udvalgte institutioner er man, som i København, optaget på det overordnede plan af emnerne inklusion og chancelighed i pædagogisk sammenhæng. Det omsættes til forskellige nytolkninger af fx heldagsskolebegrebet, skole og institutioner med klare værdigrundlag og ændrede organisationsformer og alternativ skolegang for de mest udfordrede elever især i skolens ældste klasser.

Vi skal blandt andet besøge Freie Universität Berlin, der siden 2000 har drevet det politisk pædagogiske projekt: Kinderwelten, der handler om inklusion af et-sprogede, to-sprogede, tre-sprogede børn, men også underprivilegerede, understimulerede børn og alle de øvrige børn i skoler og i institutioner. Projektets grundlag er forbundet med en pædagogisk tradition, som har som overordnet sigte at modarbejde fordomme og som kendes i den såkaldte fordomsfrie pædagogik.

Det pædagogiske idégrundlag er, at vi alle er lige men meget forskellige. Inklusion bæres fx igennem ved at læringen og undervisning sker på flere sprog, så børnene også undervises på deres modersmål. Projektet nytænker måden lærere og pædagoger arbejder hver for sig og sammen med fag og didaktik i det øjemed at fremme alle børns kulturelle selvværd gennem anerkendelse af deres særlige baggrund og sprog.

En af de institutioner, der arbejder med Kinderwelten i praksis, er Ina Kindergarten. Her har de nytænkt det pædagogiske idégrundlag i en pædagogisk praksis, de betegner 'Den Situationsorienterede Tilgang', hvor antagelsen er, at børn vokser op i mange verdener, og man derfor tilstræber, at skabe læring ud fra de mange verdener børnene bringer ind i fællesskabet. De arbejder med forskelligheden som en ressource, der kan skabe indsigt i barnets eget værd - til gunst for barnet selv og for fællesskabet. Besøget kan give inspiration og perspektiveringer i forhold til den fremtidige udvikling af indsatser i Faglighedspakken; herunder det særlige fokus på undervisningsdifferentiering og fagdidaktik for de københavnske lærere.

På den tysk-tyrkiske heldagsskole Aziz Nesin Grundskole får vi præsenteret en tilgang til inklusion, der også hviler på forståelsen af en gennemgribende anerkendende tilgang til børnenes modersmål og kultur. Skolens tilgang er at give en undervisning, der hviler på to ligeværdige sprog og en tovejs integration. Det betyder i praksis, at undervisningen konsekvent gennemføres på to sprog, så etnisk tyske børn lærer tyrkisk og tysk, og de tysk-tyrkiske børn tysk og tyrkisk. Hensigten er, at eleverne opbygger viden og kulturforståelse som går hånd i hånd med færdigheder i hinandens sprog.

Endelig kan besøget på Jean Piaget heldagsskolen give input til de verserende drøftelser af udvikling af profilskolekonceptet, mulighederne i overbygningsskoler og hvordan almen- og specialundervisning kan integreres i en skoleform.

PROGRAMOVERSIGT

Mandag 14. november

Kl. 19.25: Afrejse København	Afrejse fra Københavns Lufthavn med fly SK 1677
Kl. 20.55: Ankomst Berlin Tegel	Taxa fra lufthavnen til hotellet.
Kl. 21.00-21.30: Indkvartering	Indkvartering Hotel Sylter Hof
Kl. 22.00 - : Aftenarrangement	U-bane/S-bane til restaurant Nemesis

Tirsdag 15. november

Kl. 10-12	Besøg på Jean Piaget Schule – Sekundarschule
Kl. 12-13	Frokost
Kl. 14-16	Besøg i Kita – integreret børnehave
Kl. 16-18	Besøg hos Senatsverwaltung Berlin
Kl. 18 – 19.30	Pause
Kl. 19.30 -	Middag på Restaurant Horvath

Onsdag 16. november

Kl. 09.30-12.00	Besøg i Aziz Nesin – Grundschule – Staatliche Eoropaschule Berlin
Kl.12-13	Frokost
Kl.13.30-15.30	Foredrag om Program Kinderwelten – spørgsmål og debat
Kl. 16-18	Tid på egen hånd
Kl. 19.00 -	Middag på Restaurant Barist

Torsdag 17. november

Kl. 09.30: Afrejse fra Berlin	Afrejse fra Berlin Tegel med fly SK 1674
Kl. 10.30: Ankomst København	

FULDT PROGRAM

Mandag 14. november

Kl. 19.25: Afrejse København

Afrejse fra Københavns lufthavn med fly SK 1677

Kl. 20.25: Ankomst Berlin

Ankomst Berlin Tegel
Taxa fra lufthavnen til hotellet

Kl. 21.00-21.30

Indkvartering på Hotel Sylter Hof
Kurfürstenstrasse 114-116
D-10 787 Berlin
Tlf.: +49 (0) 30 21 20 0
www.sylterhof-berlin.de

Kl. 22.00: Aftenarrangement

Vi tager U-bane/S-bane til restaurant Nemesis
Hauptstrasse 154
10 827 (Schöneberg)
tlf.: 030 781 15 90
- Let græsk Pikilia traktement
- Turens programpunkter gennemgås af Peter Flügge, som har været med til at tilrettelægge besøgene og som vil fungere som tolk og studieturens faglige leder.
Peter Flügge er lektor og projektleder på UCC i Titangade.

*Restaurant Nemesis
Hauptstrasse 154
10 827 (Schöneberg)
tlf.: 030 781 15 90*

Tirsdag 15. november

Kl. 10-12: Skolebesøg

I. besøg: Jean Piaget Schule – Sekundarschule
Heldagsskole for elever fra 7. - til 10. klassestrin med fokus på inklusion af elever med forskellige forudsætninger og sproglig baggrund.
Introduktion til stedets pædagogik, rundvisning og drøftelse med skoleledelsen.

*Jean Piaget Schule – Sekundarschule
Mittenwald Strasse 5, Berlin 12 629
www.jean-piaget-oberschule-berlin.de*

Kl. 12-13: Frokost

Frokost

Kl.14-16: Børnehavesbesøg

2. besøg: Ina Kindergarten – integreret børnehave.
Introduktion til stedets pædagogik og praksis, herunder erfaringer fra programmet Kinderwelten, rundvisning og efterfølgende drøftelse med institutionsledelsen.

*Ina Kindergarten - KITA Aldersintegreret børnehave
Dresdener Strasse 128, 10 999, Berlin.
www.inakindergarten.de*

Kl. 16-18: Berlins Senatsverwaltung

3. besøg: Møde med administrerende direktør Sigrid Klebba.
Senatsverwaltung Berlin für Bildung, Wissenschaft und Forschung. Abt III – Jugend und Familie, Landesjugendamt.

Hovedemnet er: Skolepolitik med fokus på inklusion, hel-dagsskoler og ungdomspolitik.

*Senatsverwaltung
Otto Braun Strasse 27, 10 178 Berlin*

Kl. 19.30 -

Middag på Restaurant Horvath

*Paul-Lincke-Ufer 44a,
Berlin 10 999
Tlf.:030 612 89 992*

Onsdag 16. november

Kl. 09.30-12.00: Skolebesøg

4. besøg: Aziz Nesin – Grundschule – Staatliche Euro-paschule Berlin.

En tysk – tyrkisk heldagsskole, hvor undervisningen forgår dels på tysk dels på tyrkisk for alle elever.

Introduktion til stedets pædagogik, rundvisning i grupper og drøftelse med skoleledelsen.

(N.B. På dette besøg er vi sammen med en gruppe på 4 østrigere.)

*Urbanstrasse 15, Berlin 10 916
tlf.: 030/902 983 731
<http://www.aziz-nesin-g.cidsnet.de>*

Kl.12-13: Frokost

Frokost

Kl. 13.30-15.30: Oplæg Program Kinderwelten

5. besøg: Foredrag om Program Kinderwelten

Oplæg af professor Petra Wagner – Freie Universität/Erziehungswissenschaft u. Psychologie. Institut für den Situationsansatz

Om de bærende ideer og pædagogisk praksis på baggrund af programmet Kinderwelten. Herefter spørgsmål og debat.

Schlesischer Strasse 3-4, 10 997 Berlin.

www.kinderwelten.net

Kl. 16-18:

Tid på egen hånd

Kl. 19.00 -

Middag Restaurant Barist

S-Bhf Hackescher Markt I

10178 Berlin, Tyskland

030 2472-2613

Evt: Clärchens Ballhaus; - Swingmusik

Augustastrasse 24

Berlin 10 117

Torsdag 17. november

Kl. 09.30 Afrejse Berlin

Afrejse Berlin Tegel med fly SK 1674

Taxa fra hotellet til lufthavnen

Kl. 10.30 Ankomst København

BAGGRUNDSINFORMATION OM BESØGSSTEDER

I. Besøg: Jean Piaget Schule – Sekundarschule

Besøg på heldagsskole for elever fra 7. til 10. klassetrin med fokus på inklusion af elever med forskellige forudsætninger og sproglig baggrund. Introduktion til stedets pædagogik, rundvisning og drøftelse med skoleledelsen.

Skoleleder: Marion Lange

Introduktion

Jean Piaget Schule har siden september 2010 fungeret som en overbygningskole for elever fra 7. til 10. klassetrin. Der er aktuelt 16 klasser på skolen fordelt på fem 7. klasser, tre 8. klasser, fire 9. klasser og fire 10. klasser. Skolen er organiseret som en såkaldt Ganztagschule. I en dansk sammenhæng oversættes Ganztagschule bedst til heldagsskole. Skolens pædagogik er tilrettelagt på at fremme elevernes chancelighed og undervisningen differentieres så alle elever mødes, hvor de måtte befinde sig,

Skolen har gennem årene modtaget diverse priser og officielle anerkendelser for pædagogisk innovation og for at opnå gode resultater med særligt tilrettelagte forløb for fx skoletrætte elever.

Definitioner og begreber

Den tyske definition på en heldagsskole er, at skolen har:

- Et heldagsprogram der varer mindst 7 timer om dagen, tre gange om ugen
- Eftermiddagens aktiviteter skal være under supervision, og det ledende personale skal samarbejde og være ansvarlig for aktiviteterne, således at der er et indholdsmæssigt sammenhængende forhold mellem undervisning og eftermiddagens aktiviteter
- Skolen skal sørge for gratis frokost til alle elever på dage med heldagsprogram.

Heldagsskolerne findes i tre varianter. Der er en tvungen, en delvist tvungen og en åben heldagsskole. Hver af disse heldagsskoleformer har, som betegnelserne antyder, forskellige grader af elevtilvalg og -fravalg. For en tvungen heldagsskole gælder, at alle elever på alle klassetrin er omfattet, den delvist tvungne kan gælde for klasser eller klassetrin og den åbne har frivilligt tilbud om et eftermiddagsprogram. (Læs mere her: www.kmk.org/fileadmin/pdf/Statistik/GTS_2008.pdf)

Baggrund

Tyske Pisa-resultater i 2002 placerede landet i den nederste tredjedel blandt OECD-landene i læsning, matematik og naturfag. Endvidere pegede undersøgelser på, at Tyskland var et af de lande, der havde lavest social mobilitet. Disse resultater førte til intensiv debat. På den baggrund blev der året efter truffet en række omfattende politiske beslutninger med henblik på at imødegå de svage resultater. En betydelig beslutning indebar omdannelse af mange skoler til heldagsskoler, således også Jean Piaget Schule. Den samlede landspolitiske indsats har de seneste 10 år ført til, at halvdel af landets skoler – Grundschulen og Hauptschulen - er omdannet til heldagsskoler.

Studie zur Entwicklung von Ganztagschulen er et omfattende forsknings- og evalueringsprogram, som har til opgave at følge udviklingen. Over tre omgange er der i programmets regi foretaget effektundersøgelser, hvor resultaterne af heldagsskolernes indsats peger på positiv fremgang på en lang række områder, såsom elevernes faglige kundskaber og udvikling, social adfærd, social mobilitet samt forbedrede forhold mellem lærer-elev og skole-hjem. Endvidere tilskrives satsningen en direkte sammenhæng med en betydelig pædagogisk udvikling af undervisningens indhold og tilrettelæggelse, herunder brug af undervisningsdifferentiering, og stærke bestræbelser på at læring tager

udgangspunkt i den enkelte elev. Målingernes resultater bekræftes af de seneste Pisa-resultater, der viser, at de tyske elever er rykket fra nederste tredjedel til at score lidt over gennemsnittet.¹

2. besøg: Ina Kindergarten - KITA Aldersintegreret børnehave

Introduktion til stedets pædagogik og praksis, herunder erfaringer fra programmet Kinderwelten, rundvisning og efterfølgende drøftelse med institutionsledelsen.

Institutionsledere: Regine Schallenberg-Diekman og Gerda Wunschel-Gavlasz.

Introduktion

Institutionen er beliggende i et socialt udsat område og oprindeligt indrettet i et nedlagt parkeringshus. Parkeringshuset blev i en årrække ikke anvendt til parkering, i stedet blev bygningen vandaliseret og brugt som alternativt opholdssted for nogle af områdets unge utilpassede beboere. Institutionen blev efter gennemgribende ombygning åbnet i 1988 og har et samlet areal på 2100 kvadratmeter. Der er p.t. 141 børn i institutionen og 24 medarbejdere.

Institutionen er tilknyttet en paraplyorganisation kaldet KIA, som i dag udgør en kreds af 38 institutioner i Berlin, og som bygger på et fælles defineret grundlag. Kort beskrevet betyder det, at den pædagogiske praksis tager afsæt i et pædagogisk psykologisk grundlag, som på tysk kaldes Der Situationsansatz. På dansk oversættes dette til 'Den Situationsorienterede tilgang' – herefter forkortet til DST.

Definitioner og begreber

Som udgangspunkt arbejder DST på at nedbryde fordomme, bekæmpe diskrimination og forskelsbehandling. Et bærende princip i den pædagogiske bestræbelse på at indfri værdigrundlaget er, at læringssituationer først og fremmest kommer ud af eller findes i børnenes eget liv og livsvilkår. Det betyder, at den pædagogiske praksis bevidst bygger på og medtænker den kulturelle og sproglige mangfoldighed, som børnene og deres familier repræsenterer.

I denne pædagogisk-psykologiske retning er der skærpet opmærksomhed på, at ethvert barn har rettigheder, hvorved forstås, at barnets behov er ukrænkelige. Barnets interesser og videbegær er som udgangspunkt stedet hvorfra tilrettelæggelsen af det daglige arbejde tager sin begyndelse. I den pædagogiske praksis betyder det, at indholdet findes gennem struktureret og uformel dialog mellem pædagoger og børnene og resultaterne heraf vil være retningsgivende for de aktiviteter, pædagogerne vælger at fokusere på og omsætte til værksteder og projektet.

I pædagogikken medtænkes konsekvent kompleksiteten i barnets eksistentielle samt sociale og kulturelle vilkår, med henblik på at stimulere barnet til inden for fællesskabets rammer at udvikle indsigt i egne rettigheder, sociale færdigheder, kritisk stillingtagen og acceptere forskellighed samt at fungere i et samfund med høj kompleksitet og kulturel mangfoldighed. Dette er en væsentlig del af det såkaldte Kinderwelten projekts pædagogiske mål og praksis.

Baggrund

Institutionen har været del af Kinderwelten projektet siden slutningen af 90-erne. Det betyder blandt andet, at personalet har deltaget i et netværk med alle de institutioner, der er involveret i projekt Kinderwelten. De har været gennem fælles kompetenceudvikling og deltaget og bidraget til den følgeforskning, som knyttedes til hertil.²

¹ Kilde: N. Fischer & E. Klieme: Quality and Effectiveness of German all-day schools. http://www.projektsteg.de/files/gbinfos/Fischer_Klieme_in_press.pdf

² Projektet Kinderwelten beskrives mere udførligt under 5. besøg: Program Kinderwelten

3. besøg: Senatsverwaltung Berlin

Møde med direktør fra Senatsforvaltningen Sigrud Klebba og evt. en eller flere medarbejdere. Hovedemnet er: Skolepolitik med fokus på inklusion, heldagsskoler og ungdomspolitik

Introduktion

Berlin er én kommune, men byen er opdelt i 12 bydele. Hver bydel har egen bydelsadministration, kaldet Bezirksverordnetenversammlung. Den politiske ledelse af administrationen forestås af et bydelsråd bestående af 55 folkevalgte medlemmer, hvoraf en vælges som bydelsborgmester. Byens samlede antal bydelsborgmestere er 12, og de udgør tilsammen et råd, der kan rådgive delstatsparlamentet.

Definitioner og begreber

Berlin er både hovedstad, kommune og selvstændig delstat. Berlins regering kaldes Senatet og består af otte senatorer. Lederen af senatet kaldes regerende borgmester, som i denne funktion repræsenterer både byen og delstaten. Klaus Wowereit (SPD) er den nuværende regerende borgmester.

Senatorerne har ministerporteføljer ligesom ministrene i de øvrige tyske delstater. To af dem fungerer desuden som stedfortræder for den regerende borgmester - de har derfor titlen borgmester. Senatorerne er øverste leder af byens otte senatsforvaltninger og er som sådan at sammenligne med ministrene i landets øvrige delstater.

Baggrund

Direktør Sigrud Klebba er administrerende direktør for afdelingen for ungdomsforvaltningen i senatsforvaltningen for uddannelse, videnskab og forskning.

4. besøg: Aziz Nesin – Grundschule – Staatliche Europaschule Berlin (SESB)

Introduktion til stedets pædagogik, rundvisning på skolen i grupper og drøftelse med skoleledelsen.

Skoleleder: Demet Siemund.

Introduktion

Aziz Nesin grundskole er en tysk – tyrkisk heldagsskole, hvor undervisningen principielt foregår dels på tysk dels på tyrkisk for alle elever på alle klassetrin. Skolen har navn efter en kendt tyrkisk forfatter, humorist/satiriker og samfundskritiker, som levede fra 1915-1995 i Tyrkiet. Aziz Nesin grundskole startede i 1995, som den første Statliche Europaschule med tysk/tyrkisk i Berlin.

Skolen har 400 elever og 57 lærere og pædagoger. Der skelnes ikke mellem lærere og pædagoger, idet de deltager på lige fod i undervisningen og undervisningens tilrettelæggelse.

Skolens organisering og tilrettelæggelse af undervisningen følger regler for Staatsliche Europaschule Berlin (SESB), som er uddybet i det følgende afsnit.

Definitioner og begreber

I Berlin er der lang tradition for internationalt orienterede skoler i såvel offentligt som statsligt/kommunalt regi. En skoleform drives inden for rammerne af såkaldt 'Staatsliche Europaschule Berlin', forkortet til SESB. Denne skoleform startede i 1992 og er i dag vokset til 18 grund- og 12

overbygningsskoler. Skolernes undervisning er tilrettelagt bilinguelt og baseret på interkulturel dannelse og dialog. I alle klasser er der lige mange elever med et af de to modersmål tysk eller tyrkisk. Det, at skolerne er opbygget bilinguelt indebærer, at undervisning med visse undtagelser gennemføres på to sprog. Modersmålsundervisning er naturligvis på modersmålet og et krav i denne sammenhæng er, at læreren, der underviser, også har sproget som sit modersmål. I fag som musik, billedkunst, religion/etik og matematik modtager eleverne undervisning på eget modersmål, mens undervisning i fx geografi, biologi og historie modtages på andetsprog. Lærerkorpset består af lige mange lærere fra de to sprog.

De eksisterende SESB-skoler har følgende kombinationer tysk/fransk, tysk/engelsk, tysk/russisk, tysk/spansk, tysk/græsk, tysk/italiensk, tysk/polsk, tysk/portugisisk og tysk/tyrkisk. Aziz Nesin grundskole er den eneste tysk/tyrkisk skole.

Baggrund

Formålet med SESB-skolerne er at give en undervisning, der hviler på to ligeværdige sprog og en tovejs integration. Hensigten er, at eleverne opbygger viden og kulturforståelse som går hånd i hånd med færdigheder i hinandens sprog. Elever, der gennemfører denne skoleform, vil ud over den almindelige afgangseksamen få to modersmål samt være interkulturelt orienterede og kompetente.

SESB-skolerne følger derudover såvel det tyske skolesystems lovgivning og forskrifter som det berlinske, og elevernes skolegang slutter med gældende afgangseksamen, som giver adgang til ungdomsuddannelse og lignende. SESB-skolerne er at betragte på lige fod med almindelig offentlig skole, og derfor gratis. Hvis der ved optagelse til skolernes klasser er flere elever, end der er kapacitet til, benyttes lodtrækning.

5. besøg: Program Kinderwelten

Oplæg af professor Petra Wagner – om de bærende ideer for den pædagogiske praksis og erfaringerne hermed i programmet Kinderwelten og programmets fremtid. Herefter spørgsmål og debat.

Introduktion og baggrund

Kinderwelten startede på initiativ af en gruppe engagerede lærere i Berlin-Kreuzberg omkring år 2000. De var optaget af at gøre en særlig indsats for områdets majoritet af udsatte og socialt udfordrede børn og unge. I løbet af en årrække spredte projektet Kinderwelten sig til en række andre delstater. Ideen blev udbygget og implementeret til et omfattende pædagogisk og didaktisk koncept indeholdende alt fra læreforskrifter, læseplaner, kompetenceudvikling for alle involverede lærere og pædagoger til netværksdannelse på tværs af skoler og institutioner og til forskellige geografiske områder. Samtidig blev projektet navngivet Kinderwelten og forankret forskningsmæssigt på Freie Universität under professor Petra Wagners ledelse. I dag er der en omfattende litteratur tilgængelig, lige som der er produceret et betydeligt antal evalueringer og afrapporteringer.³

Projektet er gennem alle årene blevet støttet af eksterne kilder bl.a. fra Bernard Van Leer Foundation. Fra 2008-2010 blev projektet finansieret af Forbundsministeriet for familie-, ældre-, kvinde- og ungdomsspørgsmål inden for rammerne af programmet "Mangfoldighed er godt." I dag kører projektet i mange institutioner som del af den pædagogiske praksis, der er udviklet gennem årene og inden for rammerne af skolers og institutioners almindelige økonomiske driftsvilkår. Der foregår stadig arbejde med at finde økonomiske midler til at fortsætte med yderligere udvikling og vedvarende kompetenceudvikling mv.

³ Der er gode henvisninger på www.kinderwelten.net.

Værdigrundlaget er konkret formuleret som en bestræbelse på at modarbejde diskrimination og racisme, som den kommer til udtryk alment og konkret. Positivt formuleret er Kinderwelten projektet en pædagogisk teori og praksis, der har som formål at drive en bevidst fordomsfri pædagogik. Dette ståsted er beslægtet med og henter inspiration fra den såkaldte anti-bias tilgang til læring, som kendes fra Californien, hvor man har en pædagogisk retning, der ligeledes arbejder mod fordomme og racisme med børn fra vuggestue- og børnehavealderen.

Pædagogikken, der er udviklet på baggrund af værdigrundlaget, kaldes på dansk den **situationsorienterede tilgang**. Den er et pædagogisk og samfundsmæssigt svar på at imødegå fordomme og forskelsbehandling, som i en pædagogisk praksis omsættes i to spor. Dels et i forhold til, at barnet og den unges liv betragtes i et individ- og et kollektivt perspektiv med alle dets modsætninger og kompleksitet som gøres til indhold i læreprocesser og undervisningen. Dels et andet i forhold til at personalet forpligter sig til at indgå åbent og interesseret i også at forholde sig aktivt til egne fordomme.

I skoler og institutioner, der arbejder på Kinderwelten projektets grundlag, vil personalet som del af den fordomsfrie pædagogik have opmærksomhed på de skævheder og uligheder, der måtte give ulige vilkår og forhindre læreprocesser for børn og unge.

I Kinderwelten projektet er synet på barnet unikt, idet barnet som udgangspunkt betragtes som kompetent i en række henseender. Det fører med sig, at barnet konsekvent tillægges ansvar, medindflydelse og indflydelse på eget liv. Kompetencer til mestring af denne opgave der primært udvikles gennem udvikling af børnenes sociale relationer og gruppefølelse, at de lærer at gå på kompromis, at bearbejde konflikter, at udvikle kommunikationskultur, der ikke udgrænser andre, at give dem oplevelser, der understøtte deres nysgerrighed og interesser.

Det er ikke pædagoger og læreres planer der er fundamentet for undervisning og læring, men børnenes livstemaer. De bearbejdes og gøres til genstand for projektorganisering af læringsaktiviteterne gennem fx kommunikation, musik, kreative, leg, drømme og kunstneriske udfoldelser, mens lære- og læseplaner underordnes. Historisk set kan Kinderwelten projektets teori og praksis anses som et opgør mod en traditionel indlæringspædagogik, hvis mål overordnet set har været at tilpasse børn og unge til det etablerede skole- og samfundssystem.

FAKTA OM DET TYSKE SKOLEVÆSEN

Grundskolen

Skolepligten begynder fra 6 års alderen. Grundskolen er pligt for alle og den varer i reglen 4 år (1.- 4. klasse). I Berlin består grundskolen af 6 år.

Sekundartrin I

Ved begyndelsen af 5. klasse går børnene over i: Hauptschule (fri mellem), realskole (eksisterer ikke alle steder) eller gymnasium. Placering på de enkelte skoleformer afhænger af opnåede resultater. I de fleste delstater er den almene skolepligt 9 år – i Berlin, Brandenburg, Bremen og Nordrhein-Westfalen er skolepligten 10 år.

Hauptschule (fri mellem) varer normalt 5 år (fra 5. til 9. klasse – i nogle delstater indtil 10. klasse). Hauptschule giver for mange adgang til erhvervsuddannelser.

Realskole varer normalt 6 år (5.-10. klasse). Er afskaffet i Berlin og erstattet af en almen sekundær skole.

Gymnasiet er den eneste skoleform, som rækker over såvel sekundartrin I og II. Gymnasiet varer normalt 9 år (fra 5.-13. klasse); i 4 delstater kun 8 år. De sidste 3 (2) år er en overbygning, som fører til studentereksamen og adgang til en videregående uddannelse.

Enhedsskoler (Gesamtschulen) giver undervisning 5.-10. klassetrin, eller 7.-10. klassetrin. Enhedsskolen rummer børn fra fri mellem, realskole og gymnasium, som får mulighed for at gå på sekundærtrin II i gymnasiet, hvis kvalifikationer rækker. I nogle delstater er enhedsskolen "normalskolen", mens den i andre kun foregår som forsøg.

Specialskoler for handicappede findes i alle delstater, og på alle niveauer med principielt de samme muligheder for at aflægge eksamen.

Sekundærtrin II

De gymnasiale sidste 2 eller 3 år (Oberstufe), som fører frem til en studentereksamen, er placeret her.

Erhvervsuddannelse (Berufsbildung)

Lærlingeuddannelse (Duales System) er en vekseluddannelse, hvor en del af uddannelsen foregår på en erhvervsskole (2 dage om ugen), og resten af uddannelsen i en virksomhed. Vekseluddannelser findes i stort set alle brancher, og mange unge påbegynder en erhvervsuddannelse lige efter Haupt-, Realschule eller gymnasiet. De unge underskriver en kontrakt, som forpligter arbejdsgiveren til at give den unge en uddannelse inden for faget; uddannelserne varer normalt 3-3 ½ år. Ved afslutningen skal den unge aflægge en prøve. Herefter har den unge erhvervet et uddannelsesbevis, som er anerkendt i erhvervslivet. Den unge får løn under uddannelsen.

Erhvervsopbygningsskole (Berufsausbildungsschule)

er indrettet til personer, som vil aflægge eller forbedre en realeksamen. Skolerne, som tilbyder såvel fuldtids- som deltidsundervisning, underviser i almene og erhvervsrettede fag.

Erhvervsfagskoler (Berufsfachschulen) tilbyder fuldtidsundervisning af mindst 1 års varighed.*

*Primærkilde til afsnittet Det almene tyske skolevæsen: <http://www.ambberlin.um.dk/da/menu/Info+om+Tyskland/>

FAKTA OM BERLIN

Berlin som hovedstad

Berlin har siden 1990 været hovedstaden i Tyskland og hjemsted for den tyske regering og parlament. Berlin er en af Tysklands 16 delstater. Delstaten og byen Berlin er helt omgivet af delstaten Brandenburg og ligger ved floden Spree i det østlige Tyskland blot 70 kilometer fra den tysk-polske grænse.

Berlin som delstat

Siden 1990 efter den officielle genforeningsdag, har Berlin været en af Tysklands 16 delstater. Den er ligesom Hamburg og Bremen en såkaldt "bydelsstat". Berlins lovgivende forsamling, Berlins parlament, kaldes *Abgeordnetenhaus von Berlin*. Det har 149 pladser og har til huse i das Rote Rathaus på Alexanderplatz.

Berlins regering kaldes senatet og består af otte senatorer. Lederen for senatet kaldes regerende borgmester, som i denne funktion repræsenterer både byen og delstaten. Klaus Wowereit (SPD) er den nuværende regerende borgmester. Berlin har næsten altid været domineret af socialdemokrater og socialister. Ved seneste valg i september 2011 opnåede FDP ikke repræsentation, og et nyt parti kaldet Piraterne ind i med 15 mandater.

Berlins bydele

Berlin har siden 2001 været opdelt i 12 administrative bydele, der alle har eget byråd. Den største bydel befolkningsmæssigt er Pankow i nordøst med 358.073 indbyggere, mens den arealmæssigt største er den sydøstlige bydel Treptow-Köpenick, der strækker sig over 168,42 km² - mere end 8 gange så meget som Friedrichshain-Kreuzberg.

Indtil reformperioden fra 1998-2001 bestod byen af 23 bydele, der gik tilbage til inddelinger fra før Berlinmurens fald i 1989, hvor Vestberlin var inddelt i 12 og Østberlin i 11 bydele.*

*Primærkilde til afsnit om Berlin: <http://da.wikipedia.org/wiki/Berlin> og Politiken

Berlin	
Areal	891,85 km ²
Indbyggertal	3.459.218
Befolkningstæthed	3.818 indbyggere pr. km ²
Borgmester	Klaus Wowereit (SPD)
Regerende partier	SPD / Die Linke
Fordeling i delstatsparlamentet (149):	SPD 47 CDU 39 Linkspartei 19 Die Grünen 29 Piraten 15 (FDP – stillede op, men kom ikke over spærregrensen.)
Seneste valg	2011 sept.
Bydelsinddeling	12 Bezirke (bydele), 95 Ortsteile (kvarterer)
Stemmer i forbundsrådet	4
Gæld	62 milliarder € (2011)
Andel af udlændinge	13,5 % (2011)
Arbejdsløshed	13,3 % (2011)

INFORMATION OM BØRN OG UNGE I KØBENHAVN

- Informationen er sendt til besøgssteder til orientering sammen med power points, der præsenterer Københavns Kommune: organisering og grunddata

København

Kort præsentation af væsentlige politiske og pædagogiske prioriteringer og programmer i Børne- og Ungdomsforvaltningen – efteråret 2011

Indledning

København er kendetegnet ved, at der foregår en befolkningsmæssig tilvækst i byen. Det forventes at der er 45.000 flere indbyggere i 2025 end i dag. En stor del heraf er børn og unge. Der er således et aktuelt pres og et mere langsigtet behov for institutionsudbygning samtidig med at kommunen har en ambition om en øget økonomisk vækst kan fremtidssikre byen økonomisk, miljø- og konkurrencemæssigt. På skole og institutionsområdet er der med budgetaftalen for det kommende år fokus på dels kapacitet dels kvalitetsudvikling af byens institutioner for børn og unge.

I det følgende præsenteres kort budgetaftalen for 2012 og to væsentlige pædagogiske indsatser. Den ene er Specialreformen, som handler om at inkludere flere børn og øge kvaliteten for det samlede udbud af pladser til børn med behov. Den anden er den såkaldte Københavnermodel, som går ud på ad frivillighedens vej at sikre, at børn med manglende sproglige forudsætninger får sprogstimulerende forløb tilbudt i institutionerne og senere tilbud om at starte skole, hvor andelen af elever med svage sproglige forudsætninger er i mindretal.

Budgetaftalen 2012 for Københavns Kommune i uddrag

De sidste års markante vækst i antallet af børn har vist, at København er blevet en mere og mere tiltrækkende by for småbørnsfamilier, der både flytter til og forbliver i København. Målet er at København skal være en børnevenlig og familievenlig storby. Det betyder bl.a., at børnene skal kunne passes inden for 4 km af familiernes bopæl. Det vil bl.a. sikre en sammenhængende og fleksibel hverdag for de københavnske familier.

Daginstitutioner, fritidshjem og klubber

Frokostordning

En af Københavns store succeshistorier på dagpasningsområdet er frokostordningen. I 2011 har 85 pct. af daginstitutionernes forældrebestyrelser valgt frokostordningen i institutionerne – et af de højeste tilvalg i landet.

Kvalitetsløft i daginstitutioner

Det pædagogiske arbejde skal understøttes og udvikles. Et særligt fokusområde i udviklingsarbejdet bliver at understøtte og udvikle det pædagogiske arbejde for alle aldersgrupper i vuggestuer, børnehaver, fritidshjem og klubber for bl.a. at sikre mulighed for meningsfulde aktiviteter for ressourcestærke unge og samtidig kunne inkludere unge med vanskeligheder.

Folkeskoler

København skal have en folkeskole der sætter faglighed og trivsel i højsædet. Kommunen vil tilstræbe at leve op til den nationale målsætning om, at 95 pct. af alle unge får en ungdomsuddannelse.

Københavnermodellen

I København arbejdes der på, at børn og forældre mødes på tværs af sociale og etniske forskelle og at alle børn opnår de bedste skoleresultater. Københavnermodellen gælder nu for både et - og

tosprogede skolestartere med sproglige udfordringer. Halvdelen af byens skoler er med til at løfte opgaven. (Se mere nedenfor.)

Styrket faglighed med mere undervisning

Visionen for den københavnske folkeskole, er en skole, hvor eleverne skal flere timer – kernefag som dansk skal opgraderes i udskolingen, ligesom antallet af idrætstimer skal styrkes på mellemtrinnet.

Digitale læremidler og Interaktive tavler i folkeskolen

Skolerne skal have et minimum af IT-løsninger, der muliggør IT baseret undervisning. Undervisning der i højere grad baserer sig på IT-løsninger kan styrke interessen hos en stor del af de elever, der i dag har behov for en ekstra indsats, herunder især drengegruppen. Interaktive tavler skal installeres i alle klasse og faglokaler.

Sommeruniversitet skal styrke lærernes kompetencer

Folkeskolelærerne skal på Sommeruniversitet med henblik på fagdidaktisk kompetenceudvikling samt udarbejdelse af redskabsskabe til undervisningsdifferentiering, så alle elever uanset niveau bliver udfordret på deres faglighed.

Forstærket lederrekruttering

Forbedre rekrutteringsmulighederne for nye talentspirer.

Skolepædagoger

Der indføres en ordning med en skolepædagog pr skole med det formål, at der bliver en ekstra person til at håndtere, de elever der har behov for en ekstra socialpædagogisk indsats i kortere eller længere periode – til gavn for klassefællesskabet og den enkelte elev.

Flere profilskoler

Københavns Kommune har i dag seks kommunale profilskoler, som alle har stor succes. For at styrke udvalgte skolers udviklingsmuligheder og grundlag for elevrekruttering i skolernes repsektive skoledistrikter skal der oprettes nye profilskoler.

Skolesamarbejde med erhvervsliv og kulturinstitutioner

Samarbejdsrelationer udvikles og systematiseres så byens virksomheder også kan indgå i forpligtende samarbejde med en folkeskole, fx særlige virksomhedsbesøg, skolepraktik mv.

Uddannelse og arbejde til alle unge

Der nedsættes en Ungdomskommission der blandt andet skal rådgive om veje til at opnå målsætningen om, at 95 pct. af en ungdomsårgang gennemfører en ungdomsuddannelse.

Specialreform

Specialreformen kaldet 2.0 er baseret på en investeringsstrategi, hvor der investeres i at forbedre og udvikle de almene tilbuds forudsætninger for at inkludere børn med særlige behov. Det er ambitionen, at det på sigt skal begrænse den økonomiske aktivitetsstigning på området, så vi undgår de massive økonomiske udfordringer som en fortsættelse af de tidligere års aktivitetsstigning vil medføre.

Målene i specialreformen version 2.0

De almene dag- og fritidstilbud og skoler skal inkludere alle børn, der profiterer af det og de almene tilbud. Børn, der ikke profiterer af at være i de almene tilbud, skal hurtigst muligt tilbydes et relevant specialiseret tilbud. Den tidlige forebyggende indsats skal opprioriteres, for at forebygge, at børn med risikoprofiler udvikler mere omfattende vanskeligheder. En række punkter kendetegner indsatsen:

- Sagsbehandlingen skal være hurtig og effektiv og med inddragelse af forældrene.
- De fag-professionelle i dagtilbud, skoler og Pædagogisk Psykologisk Rådgivning skal sikres den nødvendige kompetenceudvikling.
- Der skal være gennemsigtighed i tilbudsviften og retfærdighed i budgetfordelingen
- Der skal ryddes op i administrativ praksis på området, udvikles sikre gennemsigtige forretningsgange og implementeres en bedre it-understøttelse
- Problemer forårsaget af forvaltningsgrænser skal adresseres og løses.
- Den samlede pakke af indsatser skal tilsammen forebygge udskillelse og øge chanceligheden for udsatte børn og unge og sikre, at Københavns Kommune kan yde gode tilbud til de børn og unge, som har brug for en særlig undervisningsmæssig eller pædagogisk indsats.

Københavnmodellen 2.0 – Integrationsindsats

Udgangspunktet for integrationsindsatserne er, at integration foregår hver dag i daginstitutionen, i skolen, på fritidshjemmet og i fritiden.

Mål for integrationsindsatsen

1. At alle byens børn uanset etnisk og social baggrund opnår forudsætninger for at kunne gennemføre en ungdomsuddannelse og få adgang til arbejdsmarkedet.
2. At skabe den bedst mulige fordeling af byens børn i daginstitutioner og skole inden for de givne rammer med henblik på at fremme relationer mellem børn og deres forældre på tværs af etniske og sociale baggrunde for at styrke den sociale integration og skabe en tryk by præget af kendskab, forståelse og tolerance blandt byen borgere.

Københavnmodellen 2.0 – dækker over en række af initiativer som tilsammen skal understøtte vores integrationsbestræbelser for de Københavnske børn:

- Tidlig indsats i vuggestuerne som skal understøtte pædagogernes arbejde
- Fokus på sprogarbejdet i børnehaverne herunder sprogpladser i vuggestuer og børnehaver, hvor der reserveres pladser til tosprogede børn i institutioner med overvægt af majoritetsbørn
- Rådgivning af skolestartere og skoleskifttere for at sikre, at børn (både et - og tosprogede) med faglige og sproglige udfordringer får de bedst mulige skoletilbud.

PRAKTISK INFORMATION

Afgangs- og ankomsttider

Kl. 19.25: Afrejse København
Kl 20.25: Ankomst Berlin

Afrejse fra Københavns lufthavn med fly SK 1677

Adresser

Hotel

Hotel Sylter Hof
Kürfürstenstrasse 114-116
D-10787 Berlin
Tlf.: +49 (0) 30 21 20 0
www.sylterhof-berlin.de

Besøgssteder

Jean Piaget Schule – Sekundarschule
Mittenwald Strasse 5, Berlin 12 629
<http://www.jean-piaget-oberschule-berlin.de/>
Skoleleder: Marion Lange

Ina Kindergarten

- KITA Aldersintegreret børnehave
Dresdener Strasse 128, 10 999, Berlin.
[\(http://www.inakindergarten.de/\)](http://www.inakindergarten.de/)
Institutionsledere: Regine Schallenberg-Diekman og Gerda Wunschel-Gavlasz

Senatsverwaltung für Bildung, Wissenschaft und Forschung

Berlin Abt. III - Jugend und Familie
Landesjugendamt
III Ltr. Sekr
Otto Braun Strasse 27, 10 178 Berlin
Direktør Sigrid Klebba

Aziz Nesin – Grundschule – Staatliche Europaschule Berlin

Urbanstrasse 15, Berlin 10 916
tlf.: 030/902 983 731
<http://www.aziz-nesin-g.cidsnet.de>
Skoleleder: Demet Siemund

Program Kinderwelten

ISTA Institut für den Situationsansatz/INA International Akademie an Der Freien Universität Berlin
und Bereich KINDERWELTEN Fachstelle Vorurteilsbewusste Bildung und Erziehung
Schleisische Str. 3-4, 10 997 Berlin
Oplæg v. professor Petra Wagner
www.kinderwelten.net

Restauranter

Restaurant Nemesis
Hauptstrasse 154
10 827 (Schöneberg)
tlf.: 030 781 15 90

Restaurant Horvath
Paul-Lincke-Ufer 44a,
Berlin 10 999
Tlf.:030 612 89 992

Restaurant Barist
S-Bhf Hackescher Markt I
10178 Berlin, Tyskland
030 2472-2613

Evt: Clärchens Ballhaus; - Swingmusik
Augustastrasse 24
Berlin 10 117